

Değerli konuklar,

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına sizi saygıyla selamlıyorum. Fortune Dergisi'ne daveti için çok teşekkür ederim.

Ekonomideki gelişmeleri çok yakından takip ettiğimiz bir sürecin içerisindeyiz. Son 5 yılımız yoğun ve yorucu siyasi ve ekonomik gelişmeler ile geçti; terör olayları, darbe girişimi, yenilenen seçimler, anayasa değişikliği ile gelen yeni sistemin yarattığı belirsizlikler ve diplomatik gerginliklerin yarattığı belirsizlikler. Tüm bunların üzerine bu yıl küresel çapta yaşanan ve ancak yüz yılda bir görülen bir salgın ve salgının yarattığı ekonomik tahribat ile de mücadele etmek zorunda kaldık. İş dünyası bu zorlu süreci büyük bir dirayet ve sabırla yönetti. İstihdamı korumak, çalışanlarımızın sağlık ve güvenliklerini sağlamak, finansal risklerden korunmak ve değişken talep ortamında yeni stratejilerle şirketlerimize yön vermek için gayret ettik.

Zorluklar bitmiş değil. Ama bugün pek çok sektörde talep geri geliyor, Avrupa ekonomisi beklenenden hızlı toparlanıyor, sanayimiz çalışıyor ve ihracatımız artıyor. Nisan-Mayıs'da yaşanan büyük düşüşten sonra ekonominin açılmasıyla toparlanma sürecine girdik. Ancak bu toparlanma belli sektörlerde maalesef çok fazla hissedilmiyor. Sektörler arasında finansmana erişim ve talep tarafında bir ayrışma göze çarpıyor. İstihdamda önemli miktarda kayıp var. Yılın başından bu yana bildiğiniz gibi 2,5 milyon kişilik azalma söz konusu. Toparlanmanın istihdama yansımaları zaman alıyor ve krizin etkilerini derinleştiriyor.

Salgının yarattığı etkilerle mücadele etmek için ekonomi yönetimimizin pek çok adımı oldu. Kısa çalışma ödeneği, mücbir sebep gibi uygulamalar önemli faydalar sağladı. Bilindiği gibi bu dönemde bankalar üzerinden piyasaya yüklü miktarda ucuz finansman da sağlandı. Ancak krizin yıkıcı etkilerini sınırlamak için gerekli olan bu politikanın sonuna gelmiş bulunuyoruz. Salgın sürecinde enflasyon seviyesinin altına inen faiz oranları ekonomimizi desteklemişti. Ancak reel faizin uzun süre negatif seviyelerde kalması bildiğiniz gibi enflasyon başta olmak üzere ciddi finansal riskleri de kaçınılmaz olarak beraberinde getiriyor. Geçen hafta bunun sinyallerini gördük. Piyasanın dengesine yapılan müdahaleler sürdürülebilir olmuyor. Artık fazla likiditenin finansal riskleri daha fazla artırmadan geri çekilmesi gerekiyor. Bu yapılmazsa kur ve enflasyon üzerinde yukarı yönlü baskı devam edecek.

Geçen hafta piyasalarda yaşanan gelişmeler sonucu Merkez Bankası'nın temel politikasını değiştirerek bu yönde adımlar atmaya başladığını görüyoruz. Likidite yönetimi yoluyla faizler yükseltilmeye başlandı. Döviz kurunu belli seviyelerde tutmak için kullanılan ama uzmanlarca son derece riskli bulunan rezerv politikasından da artık vaz geçileceği anlaşılıyor. Finansal kırılganlığımızı artıran bu politika yerine dalgalı kur rejimi ve öngörülebilir bir para politikasına geçilmesi ekonominin sağlıklı ve istikrarlı seyri için son derece önemlidir. Geçmişte sabit kur politikalarının ve serbest piyasa sınırlamalarının ekonomide ciddi basınçlar biriktirdiğini ve ani patlamalarla olumsuz sonuçlara neden olduğunu biliyoruz. Serbest piyasa yönünde adım attığımız her seferde ise bunun Türkiye ekonomisinin önünü açtığını tecrübeyle biliyoruz. Bundan sonra piyasa dengesine müdahalelerin en aza indirileceğini ümit ediyoruz.

24 Ocak kararları, 2001 krizi sonrası yapılan reformlar ekonomimizin gelişmesine çok ciddi katkıda bulundu. Doğrudan yatırımların arttığı, verimlilik temelli büyüdüğümüz bir dönemi yaşadık. Son dönemde ise maalesef rekabet gücü ve verimlilik açısından fazla ileri gidemedik. Çünkü bunları sağlayacak yapısal reformları ihmal ettik. Ekonomik çalkantılarla mücadele ederken serbest piyasa anlamında bazı kazanımlarımızı da maalesef geri verdik. Artık serbest piyasa ilkeleri ile barışık, finansal istikrarı hedefleyen politikaları benimsemeli, katma değer üreten alanlara odaklanmalı ve Türkiye ekonomisi için yeni bir dönemi başlatmalıyız.

Bugüne kadar karşılaştığımız ekonomik zorluklara sağlam ve iyi yönetilen bankacılık sistemimiz sayesinde karşı koyduk. Toparlanma sürecinde yine güçlü bir bankacılık sistemine ihtiyacımız var. Yeni dönemde kısıtlı kaynaklarımızı en verimli nasıl kullanabileceğimize odaklanalım istiyoruz. Kısa sürede çok kredi vermek yerine, doğru zamanda doğru yere vermek hedeflenmeli. Regülasyonların da artık buna göre şekillenmesi gerekiyor. Aktif rasyosu gibi bankalarımızın aktif kalitesine olumsuz etki edecek uygulamalardan kaçınılmalı. Son dönemde sağlanan esneklikleri olumlu karşılamakla beraber artık finansal kaynakların kısa vadede ekonomiyi döndürmek dışında; yaratıcı, verimli küresel değer zincirlerinde bizi yükseltecek alanlara ayrılmasını sağlamak gerektiğini düşünüyoruz.

Faiz politikasının normalleşmesi ve piyasa dengelerine müdahaleden vaz geçilmesi finansal risklerin kontrol altına alınmasına yardımcı olurken yurt içi tasarrufların da kendi para birimimizde tutulmasına, yani dolarizasyonu çözmeye yardımcı olacaktır. Ancak her zaman olduğu gibi bu politikaların başarılı olması için güven en önemli unsurdur. Ekonomide güveni artırabilmek için faiz ve para politikası konusunun siyasetten uzak, iktisat biliminin gerektirdiği şekilde oluşması son derece önemlidir. Covid salgınıyla mücadelede hepimizin güvendiği bir bilim kurulunun olması nasıl salgının ilk dalgası esnasında doğru sonuçlar doğurduysa, ekonomi politikalarımızın da iktisat biliminin gerektirdiği şekilde ve bağımsız kurumlardaki teknokratların görüşleri alınarak şekillenmesi hiç kuşkusuz bu alanda da başarı getirecektir. Salgının sonbaharda ikinci bir dalgaya neden olmaması ve kontrol altında tutulabilmesi için gerekli tüm tedbirler de mutlaka alınmalıdır.

Ekonomi politikalarında her zaman akılcı ve bilimsel yaklaşımların tercih edildiğini görmek istiyoruz. Ancak bu sayede iş dünyası kuru-faizi takip etmek yerine, yeni teknolojilere, Ar-Ge'ye, dijitalleşmeye daha fazla odaklanabilir. Finansal dalgalanmalarla mücadele ederken bu dönüşüme odaklanmak oldukça zor. Bu nedenle finansal istikrarı sağlamak, öngörülebilirliği artırmak artık her zamankinden daha önemli.

Dışarıda rekabetin son derece zorlaştığı bir dünya var. Girişimcilerimiz artık geleneksel sektörlerin, geleneksel iş yapış biçimlerinin dışına çıkmak zorunda. Kaynaklarımızı yeni dünyada rekabet için gerekli olacak alanlara daha fazla yönlendirmemiz gerekiyor. Vakit kaybetmeden bilgi üreten, teknoloji geliştiren, Ar-Ge ve inovasyon odaklı bir bilgi toplumu hedefine yoğunlaşmalıyız. Özellikle KOBİ'lerimizin rekabet gücünü artırmak için dijital dönüşümü çok önemsiyoruz. Yatırımların önünü açabilmek için hukuk sistemi, vergi, eğitim ve işgücü alanları başta olmak üzere acilen reformların yapılması ve belirsizliklerin azaltılması gerekiyor.

Amerika ve Çin arasında ticari savaşların ötesine geçen teknolojik üstünlük yarışı, artık sadece fiyatlar ile değil ülkelerin sahip oldukları hukuk sistemleri ve değerler üzerinden yatırım ve işbirliği tercihlerinin yapılacağı bir dönemin kapısını açıyor. Bu dönemde hem rekabet gücümüzü artırmak hem de tedarik zincirinde yer almak istediğimiz bölgelerle değerlere dayanan işbirlikleri kurmak zorundayız. AB ile ilişkilerimizi bu bağlamda sağlamlaştırmak, hukuk devletini güçlendirmek için gerekli tüm adımları atmamız gerekiyor. Yeniden şekillenen tedarik zincirlerinde Türkiye'nin konumunu ancak böyle sağlamlaştırabiliriz.

Bu süreçte toplumsal yapımızı güçlendirmeye de eşzamanlı devam etmeliyiz. Eğitimde niteliğin geliştirilmesi, gençlerin ve kadınların ekonomiye katılımının artırılması öncelikli alanlardır. En temelde ise, kadınların şiddetin her türüsünden korunmasını amaçlayan İstanbul Sözleşmesi ve yasal mevzuatımızın etkili uygulanmasının önemini vurgulamak isterim. Şiddeti önlemek hem kadının insan haklarının korunması hem de ekonomiye katılımının önünün açılması bakımından kritiktir. Türkiye dünya ve ülkemiz kadınlarına verilen sözden caymamalı.

Değerli konuklar,

Fortune 500 Türkiye Araştırması'nda geçen sene Bursa'dan 29 şirket varken, bu sene sayının 36'ya yükselmesi, Bursalı şirketlerin ekonomide yerini kuvvetlendirme eğiliminde olduğunu gösteriyor. Bursa otomotiv, makine-metal, tekstil, mobilya, gıda gibi sektörleri ile güçlü bir sanayi kenti. Tarım ve turizm açısından büyük potansiyeli var. İhracatta İstanbul'dan sonra ikinci sırada yer alıyor. Zorlaşan rekabet koşullarında, yerini korumak ve iyileştirmek için yeni teknolojiler ve dijitalleşmeye odaklanmak, yeni iş yapış modellerine dönüşümü sağlamak kadar, az önce bahsettiğim değerlere dayalı işbirlikleri için gerekli ortamın sağlanması ve güçlü bir hukuk sistemi, Bursa ve Anadolu'nun diğer kentlerinin gündemi için de çok mühim.

Fortune 500 listesine bu yıl giren tüm şirketlerimizi tebrik ediyorum.

Bugünkü toplantının verimli geçmesini diliyorum, davetiniz için teşekkür ediyorum.